

ΙΩΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

ΧΡΟΝΙΑ Β'. ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1928 - ΤΕΥΧΟΣ 3^ο

ΖΩΓΡΑΦΙΑ ΧΩΡΙΑΤΙΚΗ

Στὴν ἀρχὴ τοῦ καλοκαιριοῦ μὲ βαρεῖα συννεφιά ἀνέβαινα μὲ τὸ Βασίλη σ' ἓνα χωριὸ τοῦ Περιστεριοῦ. Πηγαίναμε νὰ δοῦμε τὴν κόρη τοῦ προεστοῦ, που τὴν ἔχουν τρία χρόνια τὸν εἶχανε σφάζει Βούλγαροι. Κι αὐτὴν ὀρφανὴ τὴν εἶχανε πάρει στὸ Μοναστήρι οἱ δικοί μας νὰ τὴ σπουδάσουν. Τώρα γύρισε στὸ χωριό, γιατί εἶχαν τελειώσει τὰ μαθήματα. Ἦτανε πρῶτα κρυμμένο ἀπὸ τὰ χωματένια βουνάκια τὸ χωριό. Ἐξαφνὰ φάνηκε ἀνάμεσα στοὺς ὄχτους τῆς ρεματιάς ἄσπρο σὰν μαργαριτάρι μέσα ἀπὸ τὴ μαργαριταρόριζα, καὶ γύρω τριγύρω φούντωναν τὰ δέντρα, καστανιές, ὄξυς καὶ ἄλλα. Περάσαμε ἀπὸ ἓνα κατὰπράσινο λειβάδι, τριγυρισμένο κι αὐτὸ ἀπὸ δέντρα καὶ χαμόδεντρα. Μιὰν ἀχτίδα ἡλίου ἀναιρε μονομιᾶς τὸ λειβάδι κι ἄστραφαν τὰ κάτασπρα πρόβατα ἑνὸς κοπαδιοῦ που ἔβασκε. Τὸ βοσκόπουλο μὲ ξεσχισμένα ροῦχα φύλαγε δλόρθο καὶ μᾶς κοίταξε που περνούσαμε. Ἐπειτα ἔσθησε τὸ φῶς, σκοτείνιασεν ὅλος ὁ οὐρανὸς καί, μόλις ζυγώσαμε στὸ χωριό, ἄστραψε καὶ βρόντησε, κ' ἡ βροχὴ ἀπὸ τὸν κάμπο μᾶς ἔφτασε καὶ μᾶς ραντίζει τώρα μὲ ζεστὲς μεγάλες σταλαγματιές. Σὲ λίγο ἔλεφτε ποτάμι ἡ βροχὴ καὶ χωθήκαμε στὸ καπηλειό.

Στοὺς χοντροκαμωμένους ξυλένιους πάγκους ἦταν καθισμένοι τέσσερεις χωριανοί. Πιάσαμε ὁμιλίες κι ἀπὸ λόγο σὲ λόγο τοὺς εἶπαμε γιατί ἦλθαμε κ' ἔστειλαν τὸν κάπηλα καὶ φώναξε τὸ κοριτσάκι. Χαμογέλασε ἅμα μᾶς εἶδε. Φοροῦσε πάλι τὰ χωριάτικὰ της ροῦχα καὶ μᾶς εἶπε:

— «Ξαναφόρεσα τὰ ροῦχα τοῦτα, γιατί τὰ σκυλιὰ δὲ μὲ γνώριζαν μὲ τ' ἄλλα στὸ χωριὸ καὶ μὲ γάδγιζαν».

— «Λοιπὸν τὰ σκυλιὰ σὲ ἀνάγκασαν καὶ ξανάγινες χωριάτισσα»;

Ἡ Ἑλένη γελοῦσε κ' ἔκρυβε ντροπαλὰ τὸ πρόσωπό

της μετ' ἡν ἀπαλάμη. Ἐνας χωριάτης, ὁ θεῖος της, εἶπε :
— «Στὸ χωριὸ δὲ θαῦρης ἄλλη καμιά νὰ ξέρη τόσα
γράμματα».

Καὶ ἡ Ἑλένη περήφνη πρόσθεσε : «Τώρα ὅλες γνω-
ρεύουν νὰ τὰ μάθουν σὰν καὶ μένα».

Μᾶς ἔφεραν ρακί. Ἡ Ἑλένη βγῆκε ὅξω, ἔτρεξε καὶ σὲ
λίγο ξαναγύρισε μ' ἓνα πανεράκι γεμάτο κεράσια δρο-
σισμένα ἀπὸ τὴ βροχή. Οὔτε πολὺ μεγάλα, οὔτε πολὺ γι-
νωμένα, οὔτε νόστιμα ἦταν τὰ κεράσια ἐκεῖνα, καὶ μᾶς
εἶπε ἡ Ἑλένη :

— «Ἐγὼ τὰ καλὰ κεράσια δὲν τὰ πρόφτασα, ἤμουν
στὸ σχολεῖο στὸ Μοναστήρι». Καὶ τῆς ἀποκρίθηκα :

— «Βλέπεις τί εἶχαν οἱ ἄλλες που σὺ δὲν τὸ εἶχες ;
Τώρα τίς ζηλεύεις ἐκεῖνες, ὅπως ἐκεῖνες σὲ ζηλεύουν ἐσένα
γιὰ τὰ γράμματα που ξέρεις καὶ δὲν ξέρουν». Ἡ Ἑλένη
πάλι γέλασε σὰν πρῶτα.

Εἶχε πάψει ἡ βροχή. Σηκωθήκαμε καὶ πήγαμε κατὰ τὸ
σχολεῖο στὸν αὐλόγυρο τῆς ἐκκλησιᾶς. Ὁ δάσκαλος ἔβγαине
ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά, γιατί ἦτανε Σάββατο καὶ εἶχε ψάλει τὸν
ἐσπερινό. Ἡ Ἑλένη μᾶς ἔδειξε τὸ δρόμο, ἀνεβήκαμε μιὰ
σκάλα ξυλένια καὶ μπήκαμε στὸ σχολεῖο. Ἦταν ὅλο μιὰ
κάμαρα μεγάλη, μακρουλή, χαμηλοτάβανη μὲ παλιωμέ-
νους χάρτες στοὺς τοίχους καὶ λερωμένα θρανία.

Εἶδα πῶς δὲν εἶχε κεντήματα στὰ μανίκια της ἡ
Ἑλένη, ὅπως ἔχουν ὅλες οἱ χωριάτισσες σὲ κεῖνα τὰ μέρη.
Τὴ ρώτησα γιατί καὶ ἀποκρίθηκε. «Ὁ θεῖός μου εἶπε νὰ
μὴ φορῶ κεντήματα». Ἔστρεψα πρὸς τὸ θεῖο καὶ τὸν
κοίταξα. Κάτι ὑποψιάστηκα. Τὸ κατάλαβε καὶ εἶπε : «Ἐτσι
βγῆκε μιὰν ἀπόφαση στὸ χωριὸ νὰ μὴ φοροῦν πιά κεντίδια
οἱ γυναῖκες».

— «Καὶ πῶς σᾶς κατέθηκε αὐτὴ ἡ γνώμη; Μήπως
τὸ κομιτάτο, τίποτε;...»

— «Ὅχι δά, τὸ χωριό, τὸ χωριό τ' ἀποφάσισε μο-
νάχο του».

Δὲν πίστεψα τὰ λόγια του, ὥς τόσο γύρισα καὶ ρώ-
τησα τὸ δάσκαλο :

— «Πόσα παιδιὰ ἔρχονται, δάσκαλε, στὸ σχολεῖο;»

— «Τώρα εἶναι ἐξήντα ὀχτὼ μὲ τὰ κορίτσια.»

— «Κι ὅλα σὲ τούτην τὴν κάμαρα;»

— «Ναί, δὲν ἔχει παρμένη δασκάλα τὸ χωριό καὶ τὰ

κορίττα μαζί με τ' ἀγόρια τὰ μαθαίνω ἐγὼ γράμματα.

— Καλὰ κάνεις.

— Τώρα τελευταῖα μάλιστα ἔρχονται σωρὸς τὰ κορίτσια. Κοντεύουν νὰ περάσουν τ' ἀγόρια.

— Πρῶτα δὲν ἦρχονταν;

— Ὅχι, εἶναι δὴ βδομάδες τώρα που ἔρχονται.

— Καὶ γιατί;

— Πρὶν εἶχαν τὰ κεντήματα στὸ σπίτι. Τώρα που δὲν κεντοῦν πιὰ, ὅλα μαζεύονται στὸ σχολεῖο.

— Ἐπειδὴ δὲν τοὺς ἀφήνει τὸ κομμάτι νὰ φοροῦν κεντημένα ροῦχα;

Ὁ δάσκαλος ἔρριξε μιὰ ματιὰ στοὺς χωριανούς καὶ δὲν εἶπε τίποτε. Ὁ Βασίλης γύρισε καὶ μοῦ εἶπε :

«Ὁ τελευταῖος νόμος ἐναντίον τῆς πολυτέλειας». Κατεβαίνοντας τὴν ξυλένια σκάλα (ἀπορῶ πῶς δὲν κατασκοτώνονται τὰ παιδάκια ἀνεθοκατεβαίνοντάς τιν ἐν ὅλῃ τῇ μέρᾳ) εἶπα σιγὰ τοῦ Βασίλη: — «Τὸ βουλγάικο κομμάτι ὑποστηρίζει τὴν ἐλληνικὴ παιδεία. Πρόσεξε μὴν τὸ πῆς κανεὶς καὶ τὸ μάθουν οἱ Βούλγαροι. Ἀπαγορεύει τὰ κεντήματα, καὶ τὰ κορίτσια, μὴν ἔχοντας τί νὰ κάμουν σπίτι τους, ἔρχονται στὸ σχολεῖο καὶ μαθαίνουν καλλίτερα τὰ ἐλληνικά. Μὴν τὸ πῆς σὲ κανένα». Καὶ εἶπα τῶν χωριανῶν που μᾶς ἀκολουθοῦσαν: — «Γιατί δὲν ἀφήνετε τὰ κορίτσια σας νὰ κεντοῦν; Ἐχουν καὶ γιὰ τὸ σχολεῖο καιρὸ καὶ γιὰ τὸ κέντημα. Ἄς μὴ φοροῦν τίς καθημερινές τὰ κεντημένα τους ροῦχα, μὰ γιατί νὰ ξεχάσουνε μιὰ τέχνη που τὴν ἔμαθαν; Μεῖς κοιτάζουμε πῶς καὶ πῶς νὰ μάθουμε ὁ καθένας μας κάτι περισσότερο κάθε μέρα καὶ σεῖς πασκίζετε νὰ ξεχάσετε καὶ κείνα που ξέρετε; Στ' ἄλλα σχολεῖα, στὲς πολιτεῖες, φέρουν ἐπίτηδες καὶ πληρώνουνε δασκάλους γιὰ νὰ μαθαίνουν τὰ κορίτσια κέντημα καὶ σεῖς ξεμαθαίνετε τὲς θυγατέρες σας τὴν τέχνη αὐτὴν, που ἀπὸ τὸ σπίτι τους τὴν ἔμαθαν κοντὰ στὶς μητέρες τους;»

Κανεὶς δὲν ἀποκρίθηκε.

Στὸ μεσοχώρι τοὺς ἀποχαιρέτησαμε, μονάχα ἓνας μᾶς ἔβγαλε ὥς ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ γιὰ περιποίηση, καὶ ἐκεῖ μᾶς ἄφησε κι αὐτός. Καθὼς κατεβαίναμε πρὸς τὴ χώρα, ἀνέβαιναν οἱ χωριανὲς ἀπὸ τὰ χωράφια.

— Καλησπέρα. Πότε τελειώνει ὁ θέρος;

Ἀποκρίθηκε μιὰ :

— Τρεῖς μέρες πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατο ἀκόμα θὰ δουλεύωμε.

Ἡ γυναῖκα αὐτὴ φοροῦσε κατακουρελιασμένα ρούχα. Παρακάτω ἀπαντήσαμε νιῆς κοπέλες ξυπόλυτες, ἀσπροντυμένες, που ἀνέβαιναν γοργά, γυρίζοντα· κι αὐτὲς ἀπὸ τὴ δουλειά. Δὲν εἶχανε μαζί τους καμιὰ γριά γυναῖκα, καθὼς εἶναι τὸ συνήθιο, καὶ ἐπειδὴ, ἀνήξεροι, τίς εἶπαμε «Καλησπέρα», γελοῦσαν ἀφοῦ περάσαμε.

Τὸ χῶμα μύριζε κι ὁ ἀέρας μοσχοβολοῦσε ἀπὸ τὴ βροχὴ που εἶχε πέσει.

1907

ΙΩΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

ΙΩΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Τιμὴ σ' ἐκείνους ὅπου στὴν ζωὴ των ἔωρισαν καὶ φυλάγουν Θερμοπύλες.
Ποτὲ ἀπὸ τὸ χρέος μὴ κινούντες...

ΚΑΒΑΦΗΣ

Ἦταν κι αὐτὸς ἀπὸ τοὺς λίγους. Ἀπὸ κείνους ποὺ ἡ Ἑλλάδα ἔχει ἀνάγκη ἀκόμα... Τέτοιους ἀνθρώπους τὰ ἔθνη βγάζουν πολὺ σπάνια, κι ὅταν λάχει σ' αὐτὰ ὁ κλῆρος νὰ τοὺς ἔχουν ἀνάμεσά τους πρέπει νὰ τοὺς προσέχουν καὶ νὰ τοὺς ἀκοῦνε καὶ πιστὰ νὰ τοὺς ἀκολουθᾶνε στὸν προσορισμὸ ποὺ τὰ ὁδηγοῦν, γιατί οἱ ἀνθρώποι τοῦτοι ἔχουν τὸ γνῶρισμα τοῦ «ἐξαιρετικοῦ». Καὶ φαίνονται σὰ νᾶναι ἀπὸ πρὶν ἐτοιμασμένοι γιὰ τίς ἡρωϊκὲς πράξεις, ἀφοῦ «δὲν φοβοῦνται νὰ παίξουν τὴ ζωὴ τους τολμηρά, νὰ σκορπίσουν τὰ πλούτη τους, νὰ ἀποκαοῦν καὶ ἓνα μονάχα θάνατο καταλαβαίνουν ὁμορφο, τὸ θάνατο τοῦ πολεμιστῆ ἐπάνω στὴ μάχη».

Τὰ ἔθνη ποὺ θέλουν νὰ ζήσουν προσέχουν τοὺς ἐξαιρετικούς καὶ τοὺς ἀκολουθοῦν. Καὶ εἶναι τὰ μόνα ἔθνη ποὺ ἀντρειεύουν καὶ γιγαντώνουν καὶ προσδεύουν καὶ κυριαρχοῦν ἀνάμεσα σ' ἄλλα ἔθνη μὲ τὴ δύναμη καὶ τὸν πολιτισμὸ τους.

Ὁ Ἴων Δραγούμης θέλησε νὰ δώσει στὸν Ἑλληνι-